

ILO k ekonomické a sociální situaci ve světě

ILO se při příležitosti každoročního podzimního setkání představitelů skupiny Světové banky a Mezinárodního měnového fondu vyjádřila k ekonomické a sociální situaci ve světě. Podle jejího názoru zpomalování ekonomického růstu v roce 2014 oslabuje možnost vytvářet nová pracovní místa a snižovat chudobu a hrozí riziko pastí nízkého růstu. Tento obavy vzbuzující výhled je dán slabým růstem zaměstnanosti, stagnací mezd a nárůstem nerovností, které v mnoha zemích vedou k pomalejšímu odstraňování chudoby, snižování spotřeby a odkládání investic. V důsledku toho stále narůstá počet chybějících pracovních míst, který v roce 2013 dosáhl 62 milionů a vzhledem k vývoji v roce 2014 bude dále narůstat.

V roce 2013 žilo více než 375 milionů pracovníků za méně než 1,25 US dolaru denně a 839 milionů za méně než 2 US dolary denně. Ve srovnání s prvními roky 21. století to znamená výrazné snížení jejich počtu, ale další pokles byl zpomalen v důsledku krize a pomalého ožívání ekonomiky, proto se v roce 2013 počet pracovníků žijících v extrémní chudobě celosvětově snížil jen o 2,7 %, což je nejméně za poslední dekádu.

Světová pracovní síla roste zhruba o 42,6 milionu lidí ročně, hlavně v rozvíjejících se zemích, ale jen 40 milionů z nich najde práci a jen polovina z nich pak práci za mzdu. V důsledku slabého růstu se počty nezaměstnaných a těch, kteří sehnali jen neformální práci, budou dále zvyšovat. Aby se podařilo udržet krok s růstem pracovní síly, odstranit extrémní chudobu, omezovat nezaměstnanost, zvýšit participaci žen a zvýšit životní úroveň spodních 40 % populace, bude v období do roku 2030 třeba vytvořit 600 milionů kvalitních pracovních příležitostí.

ILO proto vítá zaměření Světové banky na sdílení prosperity a její cíl vymýtit extrémní chudobu a podpořit růst příjmů spodních 40 % populace v každé zemi, neboť korespondují s cílem ILO dosáhnout důstojnou práci pro všechny a podporovat sociální spravedlnost, což vytváří základ pro intenzivní spolupráci mezi oběma organizacemi.

Silnější ekonomický růst je nezbytným, ale ne dostačujícím předpokladem vzniku pracovních míst. Podnikání ekonomického růstu záleží také na oživení poptávky a ta zase vyžaduje silnější nárůst počtu pracovních míst a růst mezd. Silný ekonomický růst a tvorba kvalitních pracovních míst jsou vzájemně propojené cíle, jichž může být dosaženo jen pomocí vzájemně se posilujících strategií využívajících makroekonomické a finanční nástroje k posílení růstu a zaměstnanosti a sociální politiku k udržení agregátní poptávky podporou zaměstnanosti a pracovních příjmů.

Politický mix, který každá země bude potřebovat k tomu, aby zajistila inkluzivní růst a vývoj podporou vytváření většího počtu a lepších pracovních míst, se bude lišit, ale existují mnohé společné prvky, které mohou vytvářet základ pro širší mezinárodní spolupráci a koordinaci.

Důležitou součástí podpory růstu a posílení tvorby pracovních míst je zaměření na investice do infrastruktury. ILO souhlasí se závěrem MMF, že zvýšené veřejné investice zvyšují krátkodobě i dlouhodobě ekonomický výkon, zejména v období ekonomického

poklesu a za podmínky vysoké účinnosti investic. To se týká i investic v oblasti omezení emisí CO₂.

Zaměstnání ve formální ekonomice podpořené systémem sociální ochrany, který lidem ulehčí při ztrátě příjmů, představuje udržitelnou cestu z chudoby a nejistoty, ale pro polovinu pracovníků v rozvojových zemích je to jen sen. Denně bojují o přežití. Změna vyhlídek spodních 40 % světové populace do roku 2030 výrazně závisí na tom, zda se těmto lidem v produktivním věku podaří zajistit produktivní zaměstnání v rámci formálního trhu práce a se sociální ochranou.

Mezinárodní standardy práce ILO zahrnují soubor principů a opatření, které mají země při rozvíjení nebo reformách svých systémů na výběr, aby co nejlépe odpovídaly specifickým potřebám jednotlivých zemí. Zahrnují všechny klíčové otázky regulace trhu práce a sociální ochrany, neboť při usilování o udržitelný rozvoj je třeba posilovat propojení sociálního vývoje a ekonomického růstu. Zvláště důležitá je garance základních principů a práv při práci, na jejichž podpoře se členské státy skupiny Světové banky a ILO shodly.

Klíčovými prvky uspořádání respektujícího základní práva při práci jsou pracovní smlouva, minimální mzda, podpora bezpečného pracovního prostředí a minimální hranice sociální ochrany. Přechod z neformální k formální ekonomice by měl být a musí být provázen zvýšením produktivity, neboť znamená zvýšenou jistotu majetku a smluvních ujednání, což podporuje investice a růst produktivity.

Podpora příjmů spodních 40 % populace vyžaduje kombinaci snižování mzdových nerovností, vytváření placených pracovních míst a stanovení minimální hranice sociální ochrany, která povede k rozšíření systémů sociální ochrany a základních sociálních služeb na chudé a ohrožené skupiny.

Systémy sociální ochrany hrají významnou roli při omezování chudoby a nerovnosti, stejně jako při podpoře inkluzivního růstu tím, že podporují rozvoj lidského kapitálu a produktivity, zvyšují domácí poptávku a přispívají k strukturální transformaci národních ekonomik. Vzhledem k tomu, že jen 57 % světové populace je v produktivním věku (20–65 let), musí být politika zaměstnanosti a mzdová politika doplněna univerzálními zdravotními systémy a systémy sociální ochrany pro všechny, a to ve fiskálně udržitelném rámci.

Minimální mzdy hrají spolu s kolektivním vyjednáváním důležitou roli při odstraňování nerovností a podpoře mzdových příjmů pracovníků s nízkými mzdami, zvláště žen. Toho lze dosáhnout bez negativních dopadů na míru zaměstnanosti, jak se ukázalo například v několika latinskoamerických zemích. Aby minimální mzdy byly plně účinné, je třeba, aby pokrývaly pracovníky ze skupin, které jsou ohrožené, znevýhodněné nebo jsou předmětem diskriminace. Vzhledem k tomu, že mezi pracovníky s nízkými mzdami převažují ženy, migranti a další ohrožené skupiny, může stanovení minimální mzdy a kolektivní vyjednávání výrazně přispět k sociální spravedlnosti a sdílené prosperitě.

Déletrvající období nízkého růstu negativně působí na obnovu světového úsilí o udržitelný rozvoj, jež je v současné době předmětem diskusí na půdě OSN, MMF a skupiny Světové banky. Aby bylo možno vyhnout se pastí nízkého růstu, je třeba reorientovat koordinaci makroekonomické politiky a zaměřit ji na plnou zaměstnanost, důstojnou práci, omezování nerovností a odstranění extrémní chudoby.

K dosažení těchto cílů je mj. třeba:

- správně nastavit minimální mzdu a mechanismy kolektivního vyjednávání, posílit a rozšířit systém sociální ochrany,
- předvídat měnící se kvalifikační potřeby a rychle na ně reagovat a vytvářet kvalitní informační systémy o trhu práce potřebné pro rozhodování o profesní kariéře a vzdělávání,
- umožnit získání kvalitních základních znalostí a dovedností, na něž lze v průběhu života navázat dalšími vzděláváním,
- přizpůsobit trh práce, tak aby umožňoval vnitřní i vnější pracovní mobilitu, a to zejména podporou nezaměstnaných a dalších ohrožených skupin intenzivním vyhledáváním pracovních příležitostí a posílením systému sociální ochrany,
- bojovat proti genderové diskriminaci s cílem posílit podíl žen na zaměstnanosti,
- upřednostňovat programy zaměřené na mladé lidi a jejich výcvik,
- podporovat participaci skupin méně zastoupených na formálním trhu práce,
- podporovat inovace a podnikání, se zvláštním důrazem na malé a středně velké podniky.

Zdroj: ILO